

14_Katoličtí pánové – Lichtenštejnové získávají Opavsko / Spory mezi katolickou a protestantskou stranou eskalují

Šestnácté století se v evropských dějinách chápe jako období reformace, nástupu nových křesťanských církví (luteránské, kalvínské) a jejich boje proti převládajícímu katolictví. Nástup reformace se nevyhnul ani opavskému knížectví, jehož obyvatelé rychle podlehl novátorským myšlenkám Martina Luthera a z velké části se přiklonili k luteránství. Reformní myšlenky ale v opavském knížectví neslavily úplné vítězství a část knížectví zůstala katolická, což působilo problémy hlavně v Opavě, kde se během 16. století opakovaně střetávali přívrženci obou stran.

Šestnácté století se v evropských dějinách chápe jako období reformace, nástupu nových křesťanských církví (luteránské, kalvínské) a jejich boje proti převládajícímu katolictví. Nástup reformace se nevyhnul ani opavskému knížectví, jehož obyvatelé rychle podlehl novátorským myšlenkám Martina Luthera a z velké části se přiklonili k luteránství. Následovali tak slezského příkladu, kde se reformace rychle šířila především ve velkých městech, jako byla Vratislav (dnes Wrocław, Polsko), významný obchodní partner opavských měšťanů a obchodníků. Značnou roli na šíření reformace měla také slezská knížata, která mnohdy nařídila svému knížectví přechod na luteránství – stalo se tak v knížectví krnovském nebo březsko-lehnickém. Reformní myšlenky ale v opavském knížectví neslavily úplné vítězství a část knížectví zůstala katolická, což působilo problémy hlavně v Opavě, kde se během 16. století opakovaně střetávali přívrženci obou stran. **Nejvýznamnější střet se pojí s rokem 1569, kdy Opavu navštívil olomoucký biskup Vilém Prusinovský, který byl napaden protestanty během bohoslužby v chrámu Nanebevzetí Panny Marie. Po útěku z chrámu se se svým doprovodem opevnil v kostele sv. Václava, kde jeho přívrženci museli odrazit několik útoků rozzuřeného davu. Nakonec se Vilému Prusinovskému podařilo z Opavy utéct. V následujících letech spory mezi katolickou a protestantskou stranou pokračovaly a vyvrcholily v roce 1604, kdy císař Rudolf II. vyhlásil nad Opavou říšský acht (klatbu) a prohlásil město za heretické (nábožensky rozštěpené). O tři roky později, v roce 1607, vyslal císařské vojsko pod vedením Fridricha Geissbergera z Geissbergeru, který po několikadenním obléhání město dobyl a pro Opavsko tak nastalo období tvrdé rekatolizace.**

Neklidná náboženská situace ve Slezsku byla jedním z důvodů, proč se císař Matyáš rozhodl roku 1614 udělit opavské knížectví katolickému šlechtici Karlovi z Lichtenštejna (v roce 1608 získal titul knížete). Ten patřil mezi císařovy přední přívržence a císař Matyáš tak hodlal posílit pozice katolíků nejenom v opavském knížectví, ale v celém Slezsku. Předáním opavského knížectví Lichtenštejnovi vyřešil císař Matyáš také již skoro sto let trvající spor o příslušnost Opavska k Moravě nebo ke Slezsku. Protože jej Karlovi z Lichtenštejna věnoval jako slezské knížectví, určil tím, že opavské knížectví je součástí Slezska. V roce 1623 získali Lichtenštejnové také krnovské knížectví. Představitelé opavských stavů, zejména vyšší šlechty, ale nastolení nového knížete odmítli. Jedním z hlavních argumentů stavovské opozice bylo dávné privilegium, které potvrzovalo opavské knížectví jako držbu českých králů a nemohlo být ani

prodáváno, ani darováno. V odporu vůči novému knížeti však nebyla opavská stavovská obec jednotná a především opavští měšťané podpořili Karla z Lichtenštejna.

Vnitřní rozpory opavské stavovské obce se naplno projevily v květnu 1614. Zatímco **šlechta** opavské knížectví jeho návštěvu spíše **bojkotovala a odmítla mu složit hold**, opavští **měšťané** zaujali odlišný postoj a 21. května **mu složili hold** a přijali jej tak za svého knížete. **Na oplátku jim Karel z Lichtenštejna potvrdil všechna privilegia, včetně náboženské tolerance, která vycházela z tzv. Rudolfova majestátu, který legalizoval ve Slezsku luteránskou víru.** Karel z Lichtenštejna se tak stal opavským knížetem, ale nedokázal prosadit svou autoritu v celém knížectví. Unikátním pramenem pro poznání postoje opavských šlechticů je tzv. Červená kniha opavského knížectví, která se dochovala do dnešních dnů a shrnuje základní argumenty stavovské opozice a průběh jejího sporu s novým opavským knížetem. Karel z Lichtenštejna dokázal definitivně prosadit svou autoritu až v roce 1622, kdy se zcela změnila podmínky v českých zemích v důsledku porážky českého stavovského povstání po bitvě na Bílé hoře v roce 1620.

Otázky (odpovězte si ve třídě společně na tyto otázky)

Věděli byste, kdo to byl Martin Luter a Jan Kalvín?

Jaký je rozdíl mezi kalvinismem a luteránstvím?

Dokázali byste popsat čím se v současnosti liší katolická víra od evangelické?

Proč mezi sebou protestanté a katolíci bojovali?

Věděli byste čím se na první pohled odlišují katolické kostely od těch protestantských (dnes)?

Víte, kde v Opavě se nachází evangelický kostel a kde se nacházela synagoga?

Jaké další náboženství (víry) znáte?

Tipy

Návštěva evangelické fary v Opavě nebo Vítkově a beseda s farářem Pavlem Janošíkem.

**Mgr. David Radek, Ph.D. (Slezská univerzita v Opavě)
lektoroval Mgr. Ondřej Haničák, Ph.D. (Slezské zemské muzeum)**